

Genoeg is beter

Concept Landbouwakkoord: bouwstenen voor vervolg

De NAV vindt het spijtig dat alle inspanningen van heel veel partijen niet hebben geleid tot een landbouwakkoord. Wij zien wel bouwstenen om verder uit te werken. De NAV heeft een paar dagen voor het debat op 29 juni een brief met haar reactie aan de Tweede Kamer en aan LNV gestuurd. Daarnaast hebben wij op 24 juni een uitnodiging verstuurd aan de deelnemers van de sectortafel Akkerbouw, Vollegrondsgroente en Bollen (AVB) om het gesprek voort te zetten. Wij zijn verheugd dat de leden dit op de ledendag volledig steunden en dat inmiddels de meeste partijen aan de AVB-tafel hebben aangegeven op onze uitnodiging in te gaan.

De NAV heeft bij haar deelname aan de AVB-tafel regelmatig overleg gevoerd met de andere vakbonden en binnen de BO Akkerbouw. Na het inleveren van de input aan de hoofdtafel bleef het twee maanden stil. Hieronder geven wij onze reactie op een aantal algemene zaken en een aantal specifieke zaken in de concepttekst.

Voedselproductie

Het eerste wat ons opvalt, is dat een visie op voedselproductie ontbreekt. Wanneer men over de toekomst van de landbouw praat zou het niet alleen over het 'hoe' maar ook over 'wat' moeten gaan. Pas in hoofdstuk 7 wordt gesteld dat Nederland haar positie in de mondiale, Europese en nationale voedselzekerheid wil behouden. Verspreid door de tekst valt op te maken dat export blijft, maar vooral binnen Europa. De NAV heeft er met de andere vakbonden in februari bij de hoofdtafel voor gepleit om voedselproductie óók als een maatschappelijk doel mee te nemen in de afwegingen. In het laatste hoofdstuk over doelbereik wordt alleen gekeken naar doelen op het gebied van natuur, biodiversiteit, klimaat en water en naar de sociaal-economische en agro-economische impact van maatregelen, maar niet naar de impact op de hoeveelheid geproduceerd voedsel. Is wat overblijft genoeg? Blijft het voedsel betaalbaar? En zo niet, wat is dan het plan? Of wordt dat voor lief genomen?

Overigens blijkt uit de stukken van de Reflectietafel dat ook deze er op aangedrongen heeft een voedselvisie te ontwikkelen. Dat in de tekst staat dat het kabinet zich zal inspannen om in Europa een voedselvisie te ontwikkelen is mooi, maar komt mogelijk te laat.

De NAV vindt niet dat Nederland de hele wereld hoeft te voeden, maar we missen nu in de tekst wel erken-

ning voor de grote rol die de Nederlandse akkerbouw speelt in de mondiale voedselzekerheid doordat wij vanwege ons klimaat en onze bodem hier heel goed voedsel en duurzaam uitgangsmateriaal (pootaardappelen en zaaizaad) kunnen produceren. Moet deze productie op peil blijven, is daar een visie op?

Het niet meenemen van voedselproductie als doel laat de weg open voor de controversie 'natuur' (algemeen belang) versus 'inkomen/bestaanszekerheid van boeren' (boerenbelang). Dat helpt niet in het verminderen van de polarisatie. Het gaat niet om een verzekerd boereninkomen, maar om ervoor te zorgen dat boeren blijven boeren. Daarmee is de inspanning voor een behoorlijk boereninkomen in het belang van alle burgers! Dat zou breder uitgedragen kunnen worden en ook duidelijker zijn wanneer er doelen voor productie/voedselzekerheid/voedselsoevereiniteit zouden zijn.

Het lokt ook reacties uit als die van het PBL: 'Er komt 'maar' 180.000 ha ANLb bij en er is 770.000 ha nodig. Worden de natuurdoelen zo wel gehaald?' Bij 770.000 ha blijft er nauwelijks voedselproductie over. Landbouw heeft twee aspecten: landgebruik en productie. De tekst focust voor 99% op natuur-, milieu-, klimaat- en biodiversiteitsdoelen en claims van derden. Door geen voedselproductiedoelen te stellen komt deze in het gedrang. Kortom, er is geen afweging gemaakt tussen voedselproductie en de overige maatschappelijke doelen.

We lichten hieronder uit de tekst uit wat rechtstreeks de akkerbouw raakt met daarbij de reactie van de NAV.

Toekomstbeeld, doelsturing, perspectief

Het toekomstbeeld is kringlooplandbouw met nauwe samenwerking tussen sectoren en de boer als hoogopgeleide, vaardige professional. Onze reactie daarop is, dat er dus weinig hoeft te veranderen! Verder zijn wij het eens met het beter organiseren van boeren om een betere positie in de keten te krijgen. Daarom hebben wij ook de twee producentenorganisaties (POC en PO Eiwitboeren van Nederland) opgericht tenslotte.

Doelsturing wordt de norm, maar wordt ingevoerd per onderwerp en voor waterkwaliteit pas nadat de KRW-doelen zijn gehaald. De NAV staat helemaal achter overgaan op doelsturing, maar de uitwerking daarvan laat wel zien hoe klein het wederzijds vertrouwen nog is. Verder denken wij niet dat het een goed idee is om doelsturing per onderwerp in te voeren. Integrale doelsturing geeft de minste kans

op afwenteling. Ook dat wat betreft waterkwaliteit doelsturing pas na 2027 wordt ingezet vinden wij een tegenvaller, omdat de sector en LNV samen hard hebben gewerkt aan de maatwerkaanpak 7e Actieprogramma.

Er komt langjarige zekerheid voor investeringen, dus niet elke paar jaar nieuwe eisen. Dat is voor akkerbouw belangrijk o.a. wat betreft veldspuiten.

Er komt één duurzaamheidsstandaard in keten en markt. Dit zal eerst Nederlands zijn en daarna zal getracht worden dit Europees uit te rollen. Zowel de overheid als andere afnemers gaan streven naar een bepaald percentage inkoop met het duurzaamheidslabel vanaf 2030. Dat vindt de NAV niet genoeg: zo moeten boeren al veel eerder aan de eisen voldoen voordat de afnemers zich nogal losjes verplichten tot stappen.

Het kabinet 'gaat streven naar gelijk speelveld in de EU' en 'gaat kijken naar de impact van handelsverdragen op landbouw'. De NAV is zeer positief over de intentie van het kabinet om een gelijk speelveld binnen de EU te bewerkstelligen. Ook zien wij (eindelijk) erkenning voor de door ons al vaak genoemde negatieve effecten van handelsverdragen op verduurzaming van de sector hier. De toezeggingen zijn echter inspanningsverplichtingen. Dat kan in dit geval niet anders, maar roept wel de vraag op wat het plan is als het niet lukt. En waarom er niet een bindend convenant met de Nederlandse retail en voedingsmiddelenindustrie gesloten wordt voor de Nederlandse markt.

Een gelijk speelveld binnen én buiten Europa is essentieel. Het kan niet zo zijn dat we tot in de verre toekomst hier eten wat we niet mogen produceren! De ontwikkeling van een nationale standaard is in dat licht ook geen oplossing. De nieuwe duurzaamheidsstandaard moet Europees worden uitgerold stelt het document. Maar de Nederlandse boeren moeten er eerder aan voldoen dan de rest van Europa en voor de wereld daarbuiten is er nog geen plan. Als het niet lukt blijft de Nederlandse boer achter in een nadelige concurrentiepositie. De consument gaat ook bij betere voorlichting niet meer betalen voor duurzamer product. Afnemers zullen overschakelen op minder duur en minder duurzaam importproduct. Dit geldt niet alleen voor de supermarkten maar met name ook voor de verwerkende industrie. De intenties zijn goed, maar de sector krijgt op alle doelen een resultaatverplichting opgelegd, terwijl ketenpartijen en overheid voornamelijk inspanningsverplichtingen krijgen.

lees verder op pagina 2

Met name voor de kleigronden geeft dit voorjaar en begin van de zomer een valse start, met eerst een natte maart en april, waarna de omslag naar droogte versterkt werd door de late poot- en zaaidata en de slechtere grondstructuur.

De achterstand in gewasontwikkeling die hierdoor is opgelopen valt met name in de zaaiuien en aardappelen niet meer goed te maken. Voor deze gewassen zal de markt haar werk moeten doen... Een

bijkomend probleem bij de late zaai- en pootdata vormt de problematische kieming en opkomst. Een holle stand van de gewassen versterkt het probleem van de opbrengstvermindering. Aan de andere kant zie je dat het droge en warme weer heeft geleid tot vroege afrijping van met name de wintergerst; in de zuidelijke helft van Nederland zijn er al voor 1 juli percelen van dit gewas geoogst! De grilligheid van

vervolg van pagina 1

Concept Landbouwakkoord: bouwstenen voor vervolg

Ecosysteemdiensten worden geregeld in langjarige contracten en i.p.v. kostendekkende vergoeding wordt ook inkomstenderving vergoed. Er komt 180.000 ha ANLb bij. Zoals wij het begrijpen is dat vooral in de buurt van natuurgebieden. In de Milieu-effect rapportage (Mer) van het GLB werd duidelijk, dat juist het op meer plaatsen mogelijkheden bieden voor ANLb een groter effect heeft op de algemene biodiversiteit dan focussen op de omgeving van natuurgebieden. Bredere inzet biedt ook meer boeren met intrinsieke motivatie de mogelijkheid om mee te doen. Wij zijn positief over de plannen voor betaling voor groenblauwe diensten, maar veel hangt nog af van de uitwerking.

Perspectief moet vooral komen uit behoud van fiscale regelingen voor bedrijfsovername, betere prijzen onder het duurzaamheidslabel, betere organisatie van boeren in de keten, betaling voor groenblauwe diensten en door een agro-economische en sociaal-economische doorrekening van wet- en regelgeving. De NAV vindt dat dit onvoldoende is uitgewerkt om echt perspectief te bieden en mist een plan B voor als alle inspanningen op het gebied van gelijk speelveld niks opleveren.

Water, grond, mest en gewasbescherming

Er wordt gewerkt aan vasthouden van zoetwater en verbeteren van efficiëntie van het gebruik van water. Er komen gebiedsgerichte waterbalansen en bij nieuwe zoetzout-overgangen wordt het effect op landbouw meegewogen. Deze plannen passen goed bij de huidige inspanningen op het gebied van water en bij de afspraken in de Waddenagenda.

Wat betreft grond: er komt een afwegingskader voor functieverandering van landbouwgrond, met als uitgangspunt 'nee, tenzij'. Er komt een grondbank en aanvullende beperkingen op grond worden alleen opgelegd indien aantoonbaar noodzakelijk voor aanliggende natuur. Er komt geen landschapsgrond. Er komt een voorkeursrecht op grond om

het weer bewijst maar weer eens dat er van 'maakbaarheid' via de kalender geen sprake kan zijn!

Niet enkel het weerbeeld gaf droogte; ook resultaten aan de overlegtafel voor een Landbouwakkoord (LBA) liepen uit op 'droogte'. Het hieruit voortvloeiende zwartepieten leidde in de algemene pers en opinie tot meer polarisatie tussen half-geinformeerde burgers en boeren. Het begint al bij de grote verwarring, alsof oplossen van het stikstofprobleem deel zou uitmaken van het LBA. Immers, het LBA diende om perspectief te bieden voor de landbouw. Een ander frustrerend punt is dat in de berichtgeving de voedselproductie volledig ontbreekt; landbouw is niet een hobby van enkele boeren die toevallig de helft van het Nederlandse grondoppervlak beslaat. Alsof de winkel altijd wel zo vol ligt, dat we de vruchtbare delta Nederland wel als vakantieoord of woonpark kunnen gebruiken... De realiteit is dat we met het huidige dieet

verplaatsing van bedrijven mogelijk te maken. Langjarige pacht wordt de standaard. De NAV denkt dat dit alles meer bescherming biedt tegen functieverandering van landbouwgrond dan tot nu toe en dat geeft hopelijk wat lucht in de strijd om de grond.

Bij mest moet het aanbod meer aansluiten bij de vraag, maar die vraag vanuit de akkerbouw wordt verder niet uitgewerkt. Er komt een palet aan mestproducten en er komt géén afstandscriterium voor vervoer van mest, wat voor de NAV een belangrijk punt was. In het algemeen vindt de NAV de teksten over mest vooral geschreven vanuit de visie dat mest een probleem is. De belangrijke functie van mest voor de akkerbouw is wat onderbelicht.

Wat betreft gewasbescherming komen er voor de belangrijkste teelten impact analyses van het doel om 50% gebruik te verminderen. Er moet duidelijk worden welke middelen onmisbaar zijn, er moeten meer en sneller groene middelen op de markt komen en er komt een transitieverzekering wanneer teelten in de knel komen. Belangrijk is dat gebruik zal worden afgemeten aan milieu impact volgens de Milieu Indicator Gewasbescherming (MIG) en niet zoals tot nu toe in kg/ha. De NAV reactie op de gewasbeschermingsplannen is: het Actieplan Plantgezondheid en de Toekomstvisie Gewasbescherming van LNV dekken al een (groot) deel van de geplande kennisontwikkeling en -verspreiding. De NAV is positief over de gewasbeschermingsplannen, omdat er aandacht komt voor de gevolgen van de gewenste sterke reductie van middelengebruik en er aandacht is voor het behoud van voldoende effectieve middelen. Ook zijn wij voorstander van de MIG en steunen wij het loslaten van kg/ha als maat voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Akkerbouw

In het sectorspecifieke deel van de tekst is voor de akkerbouw wel erg de nadruk gelegd op eiwittransitie en teelt van bouwmaterialen. Dit zijn gewassen die prima in het bouwplan passen, maar aan het verdienvermogen van akkerbouwers dragen ze niet veel bij. Deze gewassen zitten in de categorie laag-salderende gewassen. Voor het verdienver-

moeten ook volgens het Compendium voor de Leefomgeving nog niet de helft van de Nederlandse bevolking zouden kunnen voeden. Dat we daarbij een hoge mate van specialisatie kennen, waardoor wij in onze delta produceren wat hier goed kan en dat vervolgens ruilen (export en import) met producten uit regio's waar die in zijn gespecialiseerd ontbreekt volledig in de zogenaamde exportfabel.

Op onze ledendag heeft het bestuur met de leden geconstateerd dat het een gemiste kans is dat de LBA-onderhandelingen zijn afgebroken. Het akkoord was zeker nog niet af. Maar er zijn genoeg bouwstenen om op voort te borduren. De NAV heeft daarom het initiatief genomen om op basis van de opgeleverde resultaten van onze sectortafel voor Akkerbouw, Vollegrondsgroente en Bollen (AVB) het gesprek met alle geledingen aan deze tafel te hervatten. We moeten met z'n allen verder!

Teun de Jong

mogen zijn poot-, consumptie- en zetmeelaardappelen, uien en wortelen veel belangrijker. Deze akkerbouwgewassen hebben allen hun eigen rol in voedselzekerheid hier en elders en bieden ook grondstoffen voor biobased economie en eiwitten. Het beleid rondom mest, gewasbescherming en grond zou er op gericht moeten zijn deze teelten te ondersteunen.

Conclusie

De NAV ziet een aantal goede uitgangspunten in de concepttekst, maar mist wel concrete uitwerking en ook een plan B voor als zaken niet lukken, zoals een gelijk speelveld in de EU. We zien ook veel van onze inbreng terug in de tekst. Verder vinden wij de ondertoon van het stuk er niet één van vertrouwen en 'samen de schouders er onder'. De basis is gelegd, de echte uitwerking moet eigenlijk nog plaatsvinden. Omdat overheid en sector toch samen de toekomst moeten invullen, pleiten wij ervoor om zoveel mogelijk gezamenlijkheid te blijven nastreven, vandaar onze uitnodiging aan de AVB-tafel. Dit werd breed gesteund op onze ledendag op 30 juni.

Meerdere zaken zijn onderbelicht gebleven. Diverse partijen waaronder de NAV en Groenboeren hebben plannen ingediend voor markt- en prijsbeleid. Er is een discussie tussen wetenschappers over 'land sharing' tegenover 'land sparing'. Dit zijn maar enkele voorbeelden. We begrijpen dat niet alles genoemd kan worden, maar het is de vraag of alles wat ingebracht is wel echt overwogen is.

Samenvattend missen wij een visie op voedselproductie en een plan B voor als de inspanningsverplichtingen geen resultaat opleveren. Mag je de boeren tot resultaten verplichten als je de randvoorwaarden daarvoor niet kunt realiseren? De NAV ziet in het concept landbouwakkoord wel goede bouwstenen om gezamenlijk verder uit te werken. **NAV**

Charlotte van Sluijs: 'Biobased bouwen biedt kansen voor akkerbouw.'

Introductie

Deze maand interviewen we Charlotte van Sluijs (43), directeur van de proefboerderij de Rusthoeve in Zeeland. We spreken haar naar aanleiding van de biobased tuin die al een aantal jaren op de Rusthoeve ligt. Na 10 jaar Biobased Innovation Garden wordt er gewerkt aan de vragen die voorliggen hoe het project zich verder zal ontwikkelen.

Charlotte stelt zich eerst even voor: 'Ik werk sinds 2014 bij de Rusthoeve als secretaris-directeur. In dit geval is ook belangrijk dat ook alle projecten onder mij vallen. Het gaat normaal om teeltvraagstukken voor de akkerbouw op Zuidwestelijke kleigronden, maar we hebben een aantal projecten die zich richten op toekomstige ontwikkelingen.' Toen Charlotte begon bij de Rusthoeve was het besluit om de biobased tuin aan te leggen al genomen, maar zij was er wel vanaf het begin bij betrokken.

Biobased Garden

Als we vragen naar een korte samenvatting van het project Biobased Garden antwoordt Charlotte: 'Toen wij samen met Delphy met dit project begonnen met de BO Akkerbouw dachten we dat we de lopende vragen zouden afronden en misschien nog zouden kijken naar nieuwe methodes. Maar er is ineens veel meer interesse in biobased toepassingen. We waren een beetje roepende in de woestijn en we hadden wel een paar goede lijnen met bijvoorbeeld aannekersbedrijven, maar het bleef echt een niche. Inmiddels hebben we heel veel gegevens over teelt, arbeid, toepassing en saldo. En nu is er ineens aan de vraagkant veel bemoeienis, vooral vanuit de bouw. We hebben het dan over hennep, vlas en olifantsgras. Lisodde wordt wel genoemd, maar er is nog weinig over bekend en het groeit ook niet op onze grond. Voor hennep, vlas en olifantsgras heb je de ketens al, de verwerkers en de eindproducten.

Inmiddels is de Rusthoeve samen met Delphy degene die het meeste weet van de drie gewassen in de breedte. We hebben ook veel gewassen de revue zien passeren waarover veel gesproken wordt, maar waarvan wij bij de opbrengstcijfers en afzetmogelijkheden al zien dat deze niet interessant zijn.

Ik zie het voorkómen van bubbels en valse hoop ook als onze rol. We willen het naar ons toe trekken dat er geen teelt wordt gestart zonder dat er afnemers zijn. Lisodde en sorghum zijn daarvan goede voorbeelden.'

Toepassingen

Charlotte vertelt verder: 'Er zijn 5-6 gewassen interessant, uit alle gewassen die we hebben bekeken. Daarbij was eerst wel een criterium dat het op klei moest groeien, maar inmiddels is het uitgebreid naar zandgronden met twee proeflocaties in Brabant. Nu biobased bouw ineens een ervaring kent, zien wij het als onze taak om daar wat realiteitszin in te brengen. Men vergeet weleens dat de teelt ook wat kost en dat boeren er een behoorlijk saldo aan moeten overhouden.

Ook teelttechnisch zijn er soms problemen: er wordt wel erg makkelijk gezegd dat 'men' wel zal overschakelen naar de teelt van vezelgewassen, in plaats van bijvoorbeeld veehouderij. Wij hebben daar ook wel een adviserende rol in.'

Hoe ziet Charlotte de gevolgen van het feit dat vezelgewassen niet op de lijst wintergewassen zijn gekomen? Zij reageert: 'Voor vlas speelt dat niet, dat is dan al lang van het land. Maar vlas kan ook een wintergewas zijn. Dat is op zich gunstig, omdat je dan voor de winter al kan zaaien en het eerder wordt geoogst. Voor hennep kan het wel een probleem zijn, want het is niet altijd zeker dat het roten op tijd klaar is en het voor 1 oktober van het land is.'

Charlotte ziet wel de kansen die de huidige belangstelling biedt: 'De huidige hype is wel een grote kans. De vraag is wel wat precies wordt verstaan onder lokale teelt. Vlas en hennep komen vaak uit Frankrijk. We gaan mee met de hype, maar wij kunnen er wat cijfers tegenover zetten zodat het zich hopelijk ontwikkelt tot levensvatbare ketens.'

Ketens

Bij de Nationale Bodemtop in februari werd een keten in de bouw gepresenteerd waarbij veel partijen meer verdienen dan de telers. Op de vraag wat Charlotte daar van vindt antwoordt zij: 'Inmiddels is Delphy ingehuurd voor landbouwkundige kennis. Het saldo voor de teler is beslissend! Het maakt niet uit of je tarwe teelt of een vezelgewas, dus het saldo moet minstens even goed zijn. Inmiddels zijn de prijzen in de akkerbouw niet meer laag en nu moet blijken of de markt bereid is te betalen zodat de boer een minstens vergelijkbaar saldo krijgt.'

Hoe ziet Charlotte de rol van Rusthoeve bij ketenontwikkeling verder? Zij antwoordt: 'Wat voor ons heel belangrijk is, en dat is schemergebied waar onze rol ophoudt en die van anderen begint, er komt een vraag om de ketens te ontwikkelen. De akkerbouw heeft nu wel een gouden kans om aan het begin van de keten mee te denken.'

Als het voor de bouw echt gaat lopen heb je het over een fors aantal hectares. Charlotte: 'De tendens waar naar wordt verwezen is minder veehouderij, dus minder tarwe nodig en meer ruimte voor vezelgewassen. Dat lijkt me eigenlijk wensdenken. Het probleem is, men wil van fossiele grondstoffen af maar dat betekent wel verdringing van andere gewassen. Het is ook vaak een aanname dat vezelgewassen biologisch worden geteeld, maar dan heeft het nog meer grond nodig. Het is onduidelijk of bij

intensivering de vezelgewassen nog steeds weinig input nodig hebben.'

Toekomst

Op de vraag hoe het nu verder gaat vertelt Charlotte: 'We gaan verder met de biobased tuin, maar wat we vooral doen is alle teeltinformatie beschikbaar maken voor alle telers voor de belangrijkste gewassen. Daarnaast willen we dit najaar nog mensen ontvangen die teeltvragen hebben. Naar sommige teelten is al veel onderzoek gedaan. Voor boeren die echt interesse hebben in de teelten willen we onze informatie beschikbaar maken. Daarnaast zie ik ook een rol voor ons bij het opzetten van ketens. Niet dat wij dat hoeven te doen, maar we hebben wel enorm veel data die gebruikt kunnen worden. Voor ons worden vlas, hennep en olifantsgras eigenlijk gangbare gewassen. We willen vooral ook nieuwe kansen ontwikkelen voor hoogwaardige toepassing. We kijken nu naar kansen in de textiel. We zijn benaderd door een bedrijf in bedrijfskleding wat ook nog produceert in Europa en wat verschillende gewassen wil laten onderzoeken. Daarbij zouden ook suikerbieten een rol kunnen spelen als polyestervervanger. Na de bouw is textiel met stip de belangrijkste kans, maar het feit dat er geen textielindustrie meer is in Europa is wel meteen een beperking.'

Kennisdeling

Als laatste vragen we hoe de resultaten wat breder bekend kunnen worden dan alleen in de regio zuidwest. De noodzaak daarvan ziet Charlotte ook. 'We zijn nu bezig om op meerdere locaties van de boerderij van de toekomst (Lelystad, Vredepeel) te borgen dat onze resultaten op meer plekken bekend worden. Dat proberen we dus te bereiken met samenwerking met proefbedrijven in andere regio's. Daarnaast moet de informatie beter digitaal te vinden zijn. Het delen van de informatie die we hebben is echt een speerpunt voor de komende tijd. Vooral belangrijk dat ook telers ons weten te vinden en niet alleen ketenpartijen.'

Wilt u meer weten: begin juli komt alle informatie op de website www.biobasedgarden.nl. **NAV**

En wat deed de NAV nog meer in juni?

- Het wekelijks overleg met LNV en RVO over de GO gaat nog steeds door. De NAV heeft wel de toezegging gekregen dat men eerder zaken deelt vanuit de overheid, zodat de sector niet steeds wordt overvallen door fouten in het systeem.
- De NAV heeft samen met andere sectorpartijen deelgenomen aan overleg over uitbreiding van de eco-regeling in 2024 en 2025. Zodra er meer duidelijk is hoort u dat van ons.
- De NAV heeft deelgenomen aan de klankbordgroep 'duurzame bedrijfstypen', een project van LNV.
- De NAV heeft de open dag van het project zoetwaterboeren bij akkerbouwer Klaas Schenk bijgewoond. De eerste resultaten zijn veelbelovend. Voor meer info zie www.zoetwaterboeren.nl. **NAV**

Geslaagde ledendag

De NAV heeft op 30 juni een ledendag gehouden. We begonnen met een excursie op de Boerderij van de Toekomst (www.farmofthefuture.nl) in Lelystad, waar we uitleg kregen over opzet en eerste resultaten en het veld met strokenteelt bezochten. Kort samengevat wordt er met strokenteelt het nodige bereikt op het gebied van milieu en biodiversiteit, maar tot nu toe zijn de kosten ook hoger. Daarna bezochten we De Wilde Wijngaard waar Keimpe van der Heide uitleg gaf en we een paar wijnen konden proeven. De inhoudelijke vergadering daarna ging voornamelijk over het landbouwakkoord en kort over zoetwater. Het bestuur heeft haar inzet en reactie op het concept land-

bouwakkoord en over het vervolg van het proces goed kunnen toetsen. Daarna hadden we een gezellige barbecue met genoeg gelegenheid om na-en bij te praten. **NAV**

Hazenschade vraagt om goed beheer

Van diverse leden ontvangen wij dit jaar meldingen over wildschade, voornamelijk veroorzaakt door de haas. Door het droge voorjaar waren vooral de jonge bietenplantjes het slachtoffer van dorstige hazen. Vorig jaar en dit jaar zien we meer hazenschade dan normaal en ook worden overdag meer hazen gezien. Dit lijkt te komen door een combinatie van meerdere factoren. Zo is er bijvoorbeeld tijdens de coronapandemie behoorlijk minder beheer geweest, daar het verboden was zich met meerdere personen op het land te begeven. Nu blijkt maar weer dat de populatie van de haas erg grillig kan zijn.

Om na één jaar extra actie te ondernemen is vrijwel onmogelijk. De haas staat sinds 2020 op de Rode Lijst Zoogdieren, omdat ze in hun voortbestaan zouden worden bedreigd. De Tweede Kamer heeft in 2021 een motie aangenomen om de jacht op konijn en haas te verbieden. Voor de provincies Groningen, Limburg en Utrecht is de jacht op de haas al helemaal dicht. Wat daarbij opvalt is dat deze beslissing genomen is op basis van CBS cijfers over

het aantal hazen terwijl deze voor het jaar 2022 nog niet eens bekend waren.

Een motie van Boswijk (CDA) en Van der Plas (BBB) om op basis van telgegevens van landelijke WBE's en Sovon tot een gedegen uitkomst van aantal en populatiebeheer te komen werd wel breed aangenomen. Minister Schouten (toen van LNV) wilde haar besluit niet heroverwegen en dus heeft de Jagersvereniging met diverse partijen een kort geding aangespannen. Omdat de complexiteit van deze zaak te hoog was, is dit afgewezen. Er is nu een bodemprocedure gestart. De NAV zal zich tot de KNJV en NOJG richten om gezamenlijk het verbod op de verdere inperking van de jacht op de haas tegen te gaan. De NAV is voor boeren mét de natuur, maar bij te grote schade moet beheer wel mogelijk blijven. **NAV**

Groenbemesters

Onlangs is een campagne gestart voor soortenrijke groenbemesters: 1001ha Groenbemesters. Akkerbouwers in het hele land kunnen 450 euro korting krijgen op hun bestelling van zaad voor 5 hectare groenbemesters. Zie voor meer informatie de website groenbemesters.1001ha.nl **NAV**

Agenda

23 augustus 2023 NAV bestuursvergadering

Foto voorpagina: Aleid Dik

Het eerstvolgende ledenblad verschijnt op 2 september.

Voordelig kennismaken met de NAV!

Nog geen lid van de enige echte, onafhankelijke en sectorale vakbond van en voor akkerbouwers, de NAV?

Word dan nu lid. Dat is nu heel aantrekkelijk: tot 1 januari 2024 betaalt u € 50,-. Of: u bent al lid maar uw buurman of vriend nog niet? Help de NAV versterken en overtuig uw collega van het goede en nuttige werk van de NAV. Ook voor uw collega geldt: tot 1 januari 2024 is de contributie € 50,-.

De NAV is puur sectoraal voor het akkerbouwbelang en stelt het inkomen van akkerbouwers centraal. Belangenbehartiging kan plaatsvinden zonder concessies te doen aan andere sectoren. De NAV zet zich in voor faire opbrengststrategieën, dat wil zeggen integrale kostprijs (dus inclusief vergoeding voor eigen arbeid en eigen vermogen) plus ondernemersmarge. De vakbond strijdt voor betere toekomstkansen dan degenen die de akkerbouw willen overleveren aan de grillen van de (wereld)markt. U ziet het: de NAV is uniek.

Lid worden kan via het inschrijfformulier. Dit kunt u vinden op www.nav.nl of pak de telefoon (06-15 62 44 60).

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Postbus 318
8250 AH Dronten

tel 06 - 15 62 44 60

e-mail info@nav.nl
website www.nav.nl

@NAV_AkkerBouwer

Nederlandse.Akkerbouw.Vakbond

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Contactpersonen

Voorzitter

Teun de Jong
0518 - 400 081

Regio Noord

Gerlof Bergmans
06 - 45 28 67 85

Regio Noordoost

Johan Koop
06 - 52 31 20 04

Regio Flevoland

Keimpe van der Heide
0320 - 213 611

Regio Noord-Holland

Tom Koenraadt
06 - 11 47 21 39

Regio Zuid/Zuidwest

Kees van Dijk
0167 - 502 211